

Individ

Institution og

Samfund

Eksamens nr: 8883

Emnevalg: Livsudfoldelse for voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller sociale problemer.

Årgang: 12SM

Vejlederens navn: Mette Nørregaard Christensen

Anslag: 16.060

Afleveringsdato: Fredag d 25 april 2014

University College Lillebælt, Pædagoguddannelsen i Jelling

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	s 3
Problemformulering.....	s 3-4
Metodebeskrivelse	s 4
Funktionsnedsættelse eller sociale problemer.....	s 4-5
Normalitet og afvigelse.....	s 5-6
Lovgivning.....	s 6
Hvad siger loven og hvad kan vi bruge den til?	s 7
Jürgen Habermas.....	s 7-8
Hvad kan vi bruge Habermas teori til?	s 8-9
Konklusion.....	s 9-10
Litteraturliste	s 11

Indledning

Jeg har valgt at arbejde med emnet livsudfoldelse for voksne med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller sociale problemer i forhold til livsvilkår og lovgivning. Vi bliver alle født lige, men de muligheder der gives til os er meget forskellige. Lige præcis dette emne var i højsæde i min første praktik, og lige siden da har min interesse for dette område været stor. Jeg syntes at dette emne er meget relevant, da vi hver dag som pædagoger står over for mange valg og dilemmaer, hvor det kræver at vi har en viden fra de forskellige fagområder. Der er mange overvejelser, der skal gøres når man både skal tage hensyn og agere ud efter individet, institutionen og samfundet. Vi skal hele tiden arbejde med det fremadrettede blik, på den bedst mulige livsudfoldelse i forhold til livsvilkårene. Vi lever i et samfund der bestræber sig på at være perfekt, og hvor der ikke er plads til afvigelse.

I min opgave vil jeg finde ud af, hvad det vil sige at have en funktionsnedsættelse og hvad det vil sige at have et socialt problem. Jeg undrer mig over, hvad det er der gør at man får stemplet normal eller socialt afvigende og hvad betyder det egentligt? Jeg vil også se på hvad lovgivningen siger, i forhold til hvilke muligheder de funktionsnedsatte og de socialt svage har for den bedst mulige livsudfoldelse kontra livsvilkår? Hvordan kan jeg bruge den viden i forhold til mit arbejde? Dernæst vil jeg også sætte fokus på Jürgen Habermas teori, og hvad jeg kan lære ud fra den. Til sidst vil jeg komme med en konklusion på, hvad jeg har lært og hvad jeg fremadrettet kan bruge denne viden til. Spørgsmålet er om det er muligt at leve et godt og frit liv trods ens omstændigheder?

Ud fra dette er jeg derfor kommet frem til følgende problemformulering

Problemformulering

Da jeg har valgt at emnet livsudfoldelse for voksne med fysisk/psykisk funktionsnedsættelse og/eller sociale problemer i forhold til livsvilkår og lovgivning, har jeg valgt at sætte fokus på disse følgende spørgsmål:

Hvad vil det sige at være funktionsnedsat eller at have et socialt problem?

Hvad er normalitet og afvigelse?

Hvad siger lovgivningen og hvad kan vi bruge den til?

Hvad siger Jürgen Habermas og hvad kan vi bruge hans teori til?

Metodebeskrivelse

Jeg vil bruge min egen personlige og faglige viden omkring, hvad det vil sige at have en funktionsnedsættelse og det at have et socialt problem.

Vedrørende spørgsmålet om, hvad der kategoriserer det at være normal og social afvigende samt, hvad stempning er for noget vil jeg inddrage Morten Ejrnæs teori, som jeg har fra bogen Samfundet i pædagogisk arbejde.

Herudover vil jeg kigge på hvad loven siger mht livsudfoldelse og dette vil jeg gøre ved brug af internetsiden www.retsinformation.dk

Jeg vil bruge Jürgen Habermas teori til, at belyse hans opfattelse af verden er og komme med mit bud på, hvad vi som pædagoger kan bruge hans teori til. Min viden om hans teori har jeg fundet i bogen Pædagogik i sociologisk perspektiv, samt den viden jeg har tilegnet mig i undervisningen på seminarieret.

Til sidst vil jeg komme med en konklusion på, hvad jeg fundet ud af i denne opgave

Funktionsnedsættelse eller sociale problemer

Livsudfoldelse betegner det at kunne leve sit liv frit, som man ønsker og har lyst til. Alligevel bliver der sat grænser for os, da vi hurtigt bliver stemplet af samfundet. Vi bliver alle sat i kasser lige fra begyndelsen af, nogle bedre end andre. Alle mennesker har ret til livsudfoldelser og har man en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, eller sociale problemer er det ligesom, at der bliver tilskrevet flere begrænsninger i stedet for muligheder. Hvad betyder det egentligt at have en funktionsnedsættelse eller det at være et socialt problem? Funktionsnedsættelse bliver kategoriseret som personer, der har nedsat evne til at

lære nye ting på grund af særlige forhold i hjernen. De kan ikke eller er besværet med, at bevæge bestemte dele af kroppen eller ikke har alle sanser til rådighed. Man kan være født sådan eller man kan blive sat i kategorien som senhjerneskadet, hvis man kommer ud for en bilulykke eller får en blodprop, som kan medføre at man får en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Hvad vil det så sige at have et socialt problem? Definitionen af folk med sociale problemer er personer, der lever i samfundets yderkanter. De lever i en svær social tilstand som f.eks. i et hjem med misbrug, dårlig trivsel, vold, har en psykisk lidelse og evt. økonomiske problemer. Heraf kan de få de en dårlig tilknytning og stor afstand til samfundet som indebærer at de bliver tabt for arbejdsmarkedet og heraf dårlig socialisering. Med disse forhold så syntes jeg, at det er meget passende at spørge hvad det egentligt betyder at være normal eller social afvigende og det at få en stemping af samfundet?

Kigger vi på Morten Ejrnæs - Normalitet og afvigelse og stempingsteori¹ i forhold til dette spørgsmål så syntes jeg at det besvares meget godt.

Normalitet og afvigelse

Normalitet betegnes som en tilstand eller en adfærd, der ligger inden for hvad samfundets normer foreskriver. Normen angiver, hvad der er det socialt acceptable og hvad der er det rigtige.

Social afvigende adfærd set fra et samfundsmæssigt perspektiv, betegnes som en opførsel der er i uoverensstemmelse med samfundets normer. Dette kan f.eks. være ting som er bekymrende, foruroligende, skadeligt for omgivelserne eller truende for egen udvikling. Linjen mellem normalitet og afvigelse markeres af de normer, hvis overtrædelse kan føre til en eller anden form for straf.

Ved disse afvigelser kan man snakke om primær og sekundær afvigelse, som danner udgangspunkt for stemping. Den primære afvigelse kan ses i personens adfærd som f.eks. ved sygdom, fysisk handicap osv., men kan stadig rummes for en social accepteret rolle. Den sekundære afvigelse består i, at individet acceptere det stærkt nedvurderet tildelte status og tilpasser sig de forventninger, der hører til afvigerrollen. Dette kan føre til en negativ adfærd og selvopfattelse. Den sociale afvigelse er altså hverken en egenskab ved personen,

¹ Schou, Carsten og Pedersen, Carsten. (2011) s. 191-192+226

eller et kendetegn ved handlingen der begås, men derimod konsekvensen af omgivelsernes stempling.

Stempling betegnes ved, at de mennesker som er tættest på den omtalte person, så som familie og venner har stor betydning for, om personen ender med at blive ”stemplet”. Det er deres subjektive opfattelse der er afgørende for, hvad der bliver forstået som socialt afvigende. Det er omgivelsernes negative forventninger til individet, der kan medføre at individets selvopfattelse ændre i den negative retning og bliver dermed socialt afvigende.² Her mener jeg, at hvis man vælger at blive i den primære afvigelse og ikke acceptere den status man får kan man undgå at falde i afvigerrollen og hermed stadig være social accepteret. Hermed sagt at det er op til den enkelte, at modbevise den negative stempling.

Med disse forhold hvad er det så for nogle livsvilkår vi giver disse personer og hvilken hjælp er der at hente?

Lovgivningen

Jeg har valgt at bruge disse to love, da de er relevant i forhold til livsudfoldelse og livsvilkår.

§ 81. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde en særlig indsats til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Formålet med indsatsen er

- 1) at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres,
- 2) at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder,
- 3) at forbedre mulighederne for den enkeltes livsudfoldelse gennem kontakt, tilbud om samvær, aktivitet, behandling, omsorg og pleje og
- 4) at yde en helhedsorienteret indsats med servicetilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov i egen bolig, herunder i botilbud efter lov om almene boliger m.v. eller i botilbud efter denne lov.

§ 82. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp efter denne lov i overensstemmelse med formålet, jf. § 81, til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser, uanset om der foreligger samtykke fra den enkelte. Hjælpen kan dog ikke ydes ved brug af fysisk tvang.³

² Schou, Carsten og Pedersen, Carsten. (2011) s. 225-226

³ www.retsinformation.dk

Hvad siger loven og hvad kan vi bruge den til?

I gamle dage blev den funktionsnedsatte og de socialt svage betragtet, som dem der lå nederst i hiakiet. De blev derfor tilbudt meget få ressourcer og rettigheder. Dette har heldigvis ændret sig, og i dag bestræber vi os på ligestilling. I dag skal den funktionsnedsatte respekteres som et voksne og selvstændigt mennesker, hvis rettigheder og værdighed ikke må krænkes. Hjælpen skal tilrettelægges i samarbejde med brugerne, med respekt for den enkeltes ønsker, behov og muligheder. Det er borgeren, der bedst selv ved hvad han/hun vil og de har ret til at tage beslutninger om deres eget liv, ligesom alle os andre. Vi skal hjælpe den funktionsnedsatte til at indgå i relationer med andre mennesker, så vi gør ham/hende i stand til at leve et så normalt hverdagsliv som overhovedet muligt. Vi arbejder hele tiden frem mod personlig udvikling, og selv de mindste skridt kan være med til at forbedre livskvaliteten. Kort sagt skal vi gribe ind før problemerne forværres ved forebyggelse og forbedringer.

Jürgen Habermas

Habermas udfolder en teori om det moderne samfund. Hvordan det fungerer og udvikler sig og hvordan rammerne for menneskerne i den sociale kontekst forholder sig. Habermas er ikke tilfreds med den ”objektive” beskrivelse af samfundet og den ”objektive” beskrivelse af betingelserne for individets handlinger. Han beskæftiger sig med, hvordan samfundet kan forbedres. For Habermas er samfundet og de sociale betingelser for menneskelig handling i fokus. Pædagoger har stor relevans for samfundet, da vi har fokus på kommunikation, som han mener er en stærk ressource. Pædagogens arbejde består af en række handlinger, som ikke kan forstås uafhængigt af den institutionelle og samfundsmæssige kontekst.

Habermas mener, at vi i dagligdagen bevæger vi os igennem de forskellige delsystemer, som på forskellige måder præger os og er med til at styre vores liv.

Disse styremekanismer deler han i 3 sfærer:

Staten (magt): Offentlig sektor som er præget af love, regler og professionel faglighed.

Markedet (penge): Omfatter det økonomiske og arbejdsmarkedet.

Civilsamfundet (fællesskaber, familie og fritid) Er styret af normer og værdier, som følge af forventninger til hinanden.

Herudover mener han også, at vores verden er delt op i to – nemlig livsverden og systemverden.

Livsverden: Det som drives af det personlige indre, så som relationer og kærlighed. Dette er f.eks. familie og venner. Kontekst for kommunikativ handling.

Systemverden: Det som drives af fornuft, forudsigelighed og velovervejelse. Dette er f.eks. arbejde, økonomi og politik. Kontekst for målorienteret handling.

Hvad kan vi bruge Habermas teori til?

Samfundet vil altid kunne forbedres, men det kræver selvfølgelig en arbejdsindsats fra alle sider. Her skal man så også lige huske på, at der jo er sket en kæmpe udvikling i forhold til dengang Habermas skrev denne teori. Opgaver og funktioner er blevet flyttet, især fra civilsamfundet til staten og markedet. I middelalderen tog familien sig af alle disse opgaver som omsorg, opdragelse, løsninger og forebyggelse af problemer. I dag har vi en stat, der med offentlige ansatte primært løser disse opgaver, hvor familien så kommer i anden række.⁴ Så allerede fra dengang til nu, kan vores samfund have forbedret sig

Hertil vil jeg dog ligesom Habermas sige, at jeg heller ikke bryder mig om denne objektgørelse af individet, som der desværre stadig findes. Ligesom Morten Ejrnæs siger, kan dette udlede til en social afvigelse. Det vil aldrig være muligt at fjerne denne stempling, men hvis folk blev mere bevidstgjort om dette, ville de måske se tingene i et større perspektiv.

Jeg mener at Habermas sætter disse to verdner op mod hinanden, så man bedre kan se og forhåbentlig blive mere bevidst om, hvilke briller man har på som pædagog. Vælger man at arbejde efter systemverden og bare gøre som ret og lov siger, eller vælger man at arbejde efter livsverden ved at bringe de gode værdier og normer ind i arbejdet. Hvis jeg skulle give systemverden et nyt navn, så ville jeg døbe den robotverden. Den er kold og man gør som der bliver sagt uden at reflektere over arbejdet. Livsverden ville jeg beskrive som menneskeverden. Her er der følelser og relationer i spil. Her bliver arbejdet udført med menneskelighed, og der bliver reflekteret over arbejdet.

Begge verdner er dog et ret godt match sammen. De når begge yderpunkter og formår alligevel at flette tingene sammen, så os der lever i dette får en så go ramme som muligt, for

⁴ Pedersen, Peter, Møller og Olesen, Søren, Gytz. (2010) s. 144-162

hvordan det gode liv kan leves. Det er ligesom når muligheder (livsverden) og begrænsninger (systemverden) møder hinanden. Det er det vi som pædagoger arbejder med hver dag.

Jeg mener helt bestemt at Habermas har ret i, at vi på kryds og tværs bevæger os igennem de forskellige delsystemer, og at mange gør det helt ubevidst. Derfor er denne teori vigtig at oplyse om, da viden skaber vækst og dette kan medføre en ny håndtering af individet, institutionen og samfundet. Dette kan i sidste ende, så medfører større livsudfoldelse i forhold til den enkelte.

Konklusion

Jeg må sige at min faglighed har udvidet sig noget mere, end jeg lige havde regnet med på de her få dage. Jeg kan allerede nu se tingene i et meget bredere perspektiv, og jeg syntes helt klart at det giver mig større udfoldelser som fremtidig pædagog.

Jeg var meget nysgerrig efter, at finde ud af hvad det helt præcis definerede det at have en funktionsnedsættelse eller et socialt problem, samt det at være normal eller afvigende. Jeg syntes dog, at man skal passe på med at kaste rundt med ordet normal - for hvad er normalt i dag? Jeg kan godt se pointen i at kategorisere personer, men et eller andet sted så syntes jeg, at det er forkert. Ingen mennesker har lyst til at blive stemplet, og da slet ikke for noget negativt. Negativitet giver ikke gode livsvilkår. Det er nok derfor at der er lavet love om, hvilke livsudfoldelser den omtalte gruppe har ret til, så der ikke er nogen der bliver uretfærdig behandlet. Som tidligere nævnt bestræber vi os på at have ligestilling. Det syntes jeg er meget vigtigt, at vi bliver ved med at huske på, når vi snakker om ”de svage” i samfundet. Når man hører folk snakke om de funktionsnedsatte, er det altid ordet livsbekræftende som går igen. Derfor så jeg kan helt ærligt ikke forstå, hvorfor vi ikke ser mere op til dem i stedet for at nedgøre dem. Man kan lære forbløffende mange ting af, at være sammen med livs bekræftende mennesker. I min første praktik grinte jeg hver dag og gik glad hjem fra arbejde – det er da gode livsvilkår. Arbejdet omkring loven har også givet mig en større forståelse for, hvordan jeg skal agere f.eks. på arbejde og hvilke muligheder og begrænsninger der byder sig. Efter at have arbejdet med Jürgen Habermas teori har jeg fået øjnene op for hvilke aspekter der påvirker os i hverdagen, uden at vi måske tænker over det. Kort sagt man ser hvad man kigger efter og nu er mit perspektiv blevet bredere. Dette kan kun gavne mit fremtidige arbejde, da jeg måske i en given situation er bevidst om, at det er de små aspekter der kan gøre store udslag. Igen skal vi være bevidste om at forebygge og

forbedre. Teori er en ting og praksis er en anden, men hvis vi så vidt muligt formår at kombinere disse to ting, så er vi nået et godt stykke på vejen. Selvom at udtalelsen: ”*Man skal behandle andre, som man gerne selv vil behandles*” er gammel af gårde så tror jeg nu på, at dette er en yderst relevant sætning. Havde alle denne tanke i baghovedet så tror jeg, at folk ville have en større livsudfoldelse og leve, som man nu ønsker og har lyst til.

Konklusionen af min opgave bliver derfor således:

Trods ens omstændigheder kan man godt leve det gode og frie liv som man ønsker, hvis bare man får den rette hjælp og er villig til at arbejde for det.

Litteraturliste

Bøger:

Pedersen, Peter, Møller og Olesen, Søren, Gytz – Pædagogik i sociologisk perspektiv. 2. udgave, 1. oplag. 2010,

Schou, Carsten og Pedersen, Carsten: Samfundet i pædagogisk arbejde – et sociologisk perspektiv. 2. udgave, 6. oplag. Akademisk Forlag, København 2006.

Hjemmesider/love

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=161883#Afs5>